

EUROPESE VERKIEZINGEN 2014

Vrouwen voor Vrede en **Women's International League for Peace and Freedom (WILPF)** in Nederland hebben de programma's van de politieke partijen die deelnemen aan de Europese verkiezingen op 22 mei 2014 bekeken op de onderwerpen die voor vrede op de eerste plaats van belang zijn.

Europa is opgezet als een vredesproject: nooit meer oorlog door middel van economische samenwerking en welvaart. Vrouwen voor Vrede en WILPF NL vinden dat Europa meer is dan een economische unie en meer dan alleen de EU. Europa is op de eerste plaats de solidariteit tussen mensen - vrouwen en mannen - die hetzelfde werelddeel bewonen. Zij worden vertegenwoordigd door de Europese Unie, maar ook door de Raad van Europa en de OVSE (Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa). Het beleid in de EU moet een vreedzame samenleving in heel Europa bevorderen.

In dit overzicht bekijken we de verkiezingsprogramma's van de partijen die meedoen aan de Europese verkiezingen en we bezien in hoeverre zij aandacht besteden aan de onderwerpen van vrede, veiligheid en gerechtigheid:

- * Europa als Vredesproject
- * EU en Mensenrechten
- * EU en handelsverdragen
- * EU en ontwikkelings samenwerking
- * EU en defensie
- * EU en kernwapens, wapenhandel en wapenproductie

EUROPA ALS VREDESPROJECT

Vrouwen voor Vrede en **WILPF** vinden dat Europa als Vredesproject pas duurzaam kan zijn als in het beleid de wil tot vrede en vrijheid tot uitdrukking komt: vrede niet alleen als afwezigheid van oorlog, maar ook als een levensstijl waarin zorg voor mens, dier en milieu centraal staan. Vrijheid niet alleen als politieke democratie, maar ook als gelijke rechten en kansen voor alle mensen. Dat betekent dat er rekening gehouden wordt met de behoeften van iedereen, ook van minderheden en migranten; dat duurzaamheid en solidariteit in de economie centraal staat en dat conflicten zonder geweld worden opgelost. De samenwerking binnen de Europese Unie en het buitenlandse beleid van de EU horen in dit teken te staan. Hoe zien de verschillende partijen deze idealen?

Het **CDA** vindt vrede en stabiliteit een reden om in Europa te investeren. Het bepleit daarom een Europa dat bijdraagt aan een sterk en zelfbewust Nederland van welvaart, veiligheid en vrede. Een Europa dat beschermt tegen de uitwassen van de globalisering of het nu cybercriminaliteit of uitbuiting van zwakken betreft. En: 'wij moeten ons permanent inzetten voor de rechtsstaat, democratie, gelijke rechten en fundamentele rechten als non-discriminatie en persvrijheid.'

CU en **SGP** zien Europa voor zich als: 'samenwerkende lidstaten in een Europese Unie die zich beperkt tot haar kerntaken, zoals de gemeenschappelijke handelspolitiek, de interne markt, het monetair beleid, het mededingingsbeleid en sociale aspecten van de markt, alsmede grensoverschrijdende terreinen als energie, klimaat, migratie en asiel, infrastructuur en grensoverschrijdende criminaliteit.' Met betrekking tot immigratie zeggen zij: 'Binnen de Europese Unie is voor vervolgd en altijd een veilige plek'.

De **VVD** ziet het Europees burgerschap als een aanvulling op het Nederlandse burgerschap.

'Persvrijheid, vrijheid van vereniging, meningsuiting, seksuele voorkeur en expressie moeten in alle lidstaten gewaarborgd zijn. Verdragen en afspraken op het vlak van non-discriminatie moeten niet alleen naar de letter, maar ook naar de geest worden nageleefd. De Europese Commissie moet samen met de lidstaten een strategie ontwikkelen om deze rechten en vrijheden duurzaam in alle lidstaten te waarborgen.'

De **PVV** wil vooral dat Nederland uit de EU gaat. ‘De massa-immigratie en de islamisering zijn rampzalig voor Nederland. We willen geen Eurabië worden. We willen vrij en soeverein zijn.’ **50PLUS** zegt: ‘Het asiel- en immigratiebeleid moet Europees worden. Armoedebestrijding en schuldhulpverlening zijn weliswaar nationale aangelegenheden maar tot de in het verdrag van de Europese Unie opgenomen grondrechten behoort ook het recht op een menswaardig bestaan en legt als zodanig de lidstaten een verplichting op.’

De **SP** wil dat Europese samenwerking een humaan voorbeeld voor andere regio’s wordt. ‘Geen bedreigende wereldmacht, maar een regio met vrije burgers, die democratische en sociale rechten genieten en samen aan vrede en welvaart werken.’ Geen oneerlijke arbeidsconcurrentie en uitbuiting van werknemers binnen de Europese Unie en een humane opvang van vluchtelingen en steun voor een eerlijker wereld.

GroenLinks ziet een Europa voor ogen dat niet alleen veel democratischer en transparanter is, maar ‘het wordt ook tijd dat duurzaamheid en solidariteit écht hoog op de agenda komen staan’. ‘De EU moet fors investeren in het opbouwen van een rechtsstaat, het waarborgen van vrije media, het beperken van wapenhandel en het verbeteren van de toegang tot onderwijs voor meisjes; allemaal noodzakelijke bouwstenen voor een stabiele en democratische samenleving.’

De **Partij voor de Dieren** wil: ‘Een nieuwe koers voor Europa, een ándere Europese samenwerking. Een samenwerking die gericht is op de verwezenlijking van idealen: duurzaamheid, mededogen, vrijheid en verantwoordelijkheid.’ De Partij voor de Dieren wil een Europa dat ‘zowel mensen als dieren de mogelijkheid geeft om een goed leven te hebben’. ‘Economie moet gaan om wat we ons kunnen veroorloven; financieel, maar ook ecologisch en sociaal. De grenzen van de aarde mogen we niet overschrijden. En iedereen heeft recht op zijn of haar eerlijk deel – juist ook kwetsbare groepen.’

De **Partij van de Arbeid** stelt: ‘Ons Europa is een Europa dat werkt. Een Europa waarin de lidstaten, door samenwerking, sterker staan dan in hun eentje. Een Europa waarin vrijheid en rechtvaardigheid het fundament zijn van onze gemeenschap. Die waardengemeenschap staat onder druk. Ons Europa is in staat om problemen als persvrijheid, corruptieschandalen of uithollen van de rechtstaat te bestrijden. De fundamentele vrijheden waarvoor de Europese Unie ooit is opgericht worden zo ook in de toekomst gewaarborgd.’

D66 kiest voor een krachtige Europese Unie die ook buiten Europa staat voor vrede, recht en veiligheid. ‘Waar rechtspraak onafhankelijk is en de persvrijheid is gegarandeerd.’ Voor D66 is uitbreiding van de Europese Unie een kans om die verworvenheden ook buiten de huidige grenzen te waarborgen en die binnen de eigen grenzen te vergroten. ‘Nu is dé kans te kiezen voor een transparanter en democratischer Europa. Nu is dé kans vrijheid, rechtsgelijkheid, ruimte voor diversiteit, verdraagzaamheid en verbondenheid zeker te stellen voor alle mensen in Europa en deze waarden met kracht in de rest van de wereld uit te dragen.’

EU en MENSENRECHTEN

Vrouwen voor Vrede en WILPF willen dat bij alle besluiten van de Europese Unie de bescherming van mensenrechten - voor vrouwen en mannen - een prioriteit zal zijn. De mensenrechten, zoals verwoord in de Universele verklaring van de Rechten van de Mens, zijn de basis voor een veilige en rechtvaardige samenleving.

De **PvdA** noemt Mensenrechten vaak in hun programma; soms als onderdeel van Vrede en veiligheid en dikwijls in de paragraaf over economie en grondstoffen. Ook zegt de PvdA: ‘Alle EU-verdragen met derde landen bevatten een mensenrechtenparagraaf, waarbij we ons nadrukkelijker inzetten voor erkenning en versterking van de rechten van kwetsbare groepen en individuen.’

CU en **SGP** vinden mensenrechten eveneens een belangrijk onderwerp. Op de eerste plaats gezien als vrijheid van godsdienst. Verder zeggen de partijen: ‘binnen en buiten de EU is onverminderde aandacht voor de bescherming van minderheden van belang. Daartoe wordt er samengewerkt met de Raad van Europa.’

Voor **D66** staan mensenrechten centraal in het Europese beleid: ‘het is van groot belang dat mensenrechten in de hele Europese Unie worden gerespecteerd. Dat moeten we binnen de EU kunnen afdwingen. Daarvoor zijn betere wettelijke instrumenten nodig.’ Wat D66 betreft moet de Europese Commissie de naleving van grondrechten net zo rigoureuus aanpakken als bijvoorbeeld de mededingingsregels of het Stabiliteitspact.

Het **CDA** koppelt mensenrechten vooral aan het buitenlands beleid van de EU. Het zegt: 'De Europese Dienst voor Extern Optreden moet effectief worden door bij te dragen aan integratie en coherentie in het buitenlands beleid van de EU. Aandacht voor handel, bevordering van democratie, de internationale rechtsorde, rechtsstaat, mensenrechten en in het bijzonder godsdienstvrijheid hoort daarbij.'

De **VVD** noemt mensenrechten in het kader van ontwikkelingsamenwerking. En verder bij de paragraaf over toetreding van Oost-Europese landen - op dezelfde manier als het CDA - volgens de Kopenhagencriteria, waarin het respecteren van mensenrechten is opgenomen.

De **SP** heeft veel aandacht voor de mensenrechten en zegt: 'alle voorstellen waarover het Europees Parlement (mee)beslist beoordelen wij aan de hand van onze beginselen: menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit tussen mensen. Voorstellen die bijdragen aan een betere verdeling van welvaart en welzijn en bescherming van de mensenrechten krijgen onze steun. (...) Wij willen dat Europese samenwerking een humaan voorbeeld voor andere regio's wordt.'

Het Europees programma van de **PVV** beslaat 1 pagina; mensenrechten komen er niet in voor.

GroenLinks ziet Europa als de drijvende kracht achter vrede, welvaart en welzijn in de wereld en vindt dat Europa consequent en eensgezind op moet treden tegen autoritaire regimes die mensenrechten schenden. Zij wil 'solidariteit met de landen waar de meeste asielzoekers aankomen en Europa moet de mensenrechten van asielzoekers beter beschermen.'

De **PvdD** verbindt mensenrechten aan het landbouwbeleid, de handel en ontwikkelingsamenwerking. De PvdD wil een Europa dat ten dienste staat van mensen en dieren; mededogen en duurzaamheid horen richtinggevend te zijn. 'Mensenrechten - waaronder het recht op voedsel en water - en duurzame ontwikkeling worden de toetssteen van Europees beleid. Voorstellen voor nieuw Europees beleid krijgen standaard een bijlage waarin de impact van het beleid op milieu, biodiversiteit, mensenrechten, dierenwelzijn en ontwikkelingslanden wordt toegelicht.'

Bij **50PLUS** worden mensenrechten niet genoemd, wel is er veel aandacht voor het regelen van zorg voor de ouder wordende mens.

EU en HANDELSVERDRAGEN

WILPF en Vrouwen voor Vrede vinden dat handelsverdragen een middel zouden moeten zijn voor het reguleren en rechtvaardiger maken van de toenemende globalisering. Daarom moeten ze eerlijk zijn voor alle partijen en rekening houden met duurzame ontwikkeling en mensenrechten. De EU heeft het mandaat om over een vrijhandelsverdrag met de VS onderhandelingen te voeren en te besluiten, daarom is het Europese parlement de plaats waar burgers hun invloed moeten uitoefenen. Lobbywerk moet openbaar zijn, zodat er democratische controle op mogelijk is. Bedrijven mogen niet eenzijdig (sociaal en milieu-)beleid aan kunnen vechten en hoge schadeclaims indienen tegen overheden.

VVD: Juist in de onderhandelingen over handelsverdragen heeft de Europese Unie haar waarde bewezen en is er ruimte voor meer economisch voordeel. Helaas streeft niet elk machtsblok in de wereld naar open handel en een eerlijk speelveld. Over de voorwaarden voor handel worden bikkelharde onderhandelingen gevoerd die direct van invloed zijn op de welvaart in Nederland. Aangaan van nieuwe handelsverdragen en verdieping van bestaande verdragen biedt zicht op meer economische groei voor heel Europa.

PvdA: Armoedebestrijding is pas effectief als er tegelijkertijd ook gewerkt wordt aan andere zaken als eerlijke handel, vrede en duurzaamheid. Om eerlijke handel te bereiken is het essentieel dat de onderhandelingspositie van ontwikkelingslanden niet ondermijnd wordt. We zetten ons in voor meer transparantie van productieketens van Europese bedrijven en hun toeleveranciers om uitbuiting van werknemers, in het bijzonder van kinderen, milieuvervuiling en grondstofmisbruik uit te bannen.

D66 is voor handelsverdragen met ambitieuze hoofdstukken over duurzaamheid. Voor een Wereldhandelsorganisatie met een duidelijker plek voor milieu, duurzaam landgebruik en innovatie, zonder ontwikkelende economieën oneerlijk te benadelen. Wanneer duurzaamheid en mensenrechten in handelsovereenkomsten staan, moet Europa die gebruiken om het gewenste gedrag te bevorderen. Het **CDA** wil dat open internationale handel met andere landen en regio's in de wereld wordt bevorderd; standaarden ten aanzien van milieu, respect voor arbeidsnormen en dierenwelzijn moeten een onderdeel worden van non-trade concerns van Europese handelsakkoorden. Hiertoe behoren in ieder geval de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen.

GroenLinks: De EU scheidt meer openheid bij onderhandelingen over internationale (handels)verdragen. Zo worden onderhandelingsmandaten, conceptverdragen en alle documenten die de Europese Commissie deelt met lobbygroepen openbaar.

PvdD: De EU maakt zich sterk voor wijziging van de voorwaarden van de Wereldhandelsorganisatie WTO zodat maatschappelijke waarden bepalend worden voor de wereldhandel. Voor producten die de EU binnenkomen horen dezelfde milieu- en dierenwelzijnseisen te gelden als die we aan onze eigen productie stellen. Producenten in ontwikkelingslanden krijgen hulp om aan de Europese eisen voor milieu- en dierenwelzijn te voldoen. Geen vrijhandel ten koste van milieu en dierenwelzijn; ook bestaande vrijhandelsakkoorden worden herzien.

CU en SGP: Niet slechts het economisch eigenbelang moet worden gediend, maar ook de bestrijding van armoede in economisch achtergebleven landen. Binnen de WTO moet de Europese Unie daarom blijven pleiten voor het opnemen van dergelijke “non trade concerns” (bijvoorbeeld sociale, milieu- en dierenwelzijnsnormen) in handelsverdragen. Wij steunen de onderhandelingen over een Transatlantic Trade Investment Partnership (TTIP) tussen de Europese Unie en de VS.

De **PVV** wil uit de EU: door ons te bevrijden van Brussel kunnen we handelsverdragen sluiten met de rest van de wereld. Onze handel met de EU blijft intact.

De **SP** wil dat Nederland zich in Europa inzet voor eerlijke handel, in plaats van vrijhandel. Zij verzet zich tegen het streven om onder het mom van vrijhandel één gemeenschappelijke markt met de VS, Canada en Japan te vormen. Handels- en investeringsverdragen bevatten nu mechanismen om geschillen te beslechten die bedrijven in staat stellen eenzijdig (sociaal en milieu-)beleid aan te vechten en hoge schadeclaims in te dienen tegen overheden. De SP wijst dit soort geschillenbeslechting af, zeker in het voorgenomen vrijhandelsakkoord (TTIP) met de VS.

50PLUS heeft meldt niets over handelsverdragen in het verkiezingsprogramma..

EU en ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

WILPF en Vrouwen voor Vrede staan op het standpunt: Handel en ontwikkelings-samenwerking kunnen goed samengaan, als de handel bijdraagt aan de ontwikkelingsdoelen van beide partners. Daarnaast moet de EU ook helpen bij armoedebestrijding en steun bieden aan de democratische ontwikkeling van fragiele staten.

De **VVD** wil dat de nadruk van de Europese ontwikkelingshulp veel meer komt te liggen op handel en investeringen, zodat lokale ondernemers een bestaan kunnen opbouwen en werkgelegenheid kunnen creëren. Europese handelsbelemmeringen voor ontwikkelingslanden moeten worden weggenomen. De EU is de grootste ontwikkelingsdonor van de wereld en moet dit middel beter gebruiken om deugdelijk bestuur, respectering van de mensenrechten en goed beleid te bevorderen. Misbruik en ondeugdelijk beleid moeten diplomatieke en financiële consequenties hebben. Voor voedselhulp en humanitaire noodhulp is natuurlijk altijd ruimte.

De **PvdA** pleit er voor om binnen de EU tenminste 0,7% van het BNP te besteden aan ontwikkelings-samenwerking. Nieuwe methoden van financiering kunnen zijn: garantiestellingen en leningen gecombineerd met subsidies en giften van private donoren. Daarbij staan de belangen van ontwikkelingslanden en armoedebestrijding voorop. De Europese Investeringsbank moet initiatieven mogelijk maken die bijdragen aan duurzame groei en werkgelegenheid in ontwikkelingslanden.

D66: De samenwerking tussen de lidstaten moet veel beter, zodat het donorgeld voor ontwikkelingshulp beter wordt besteed. De lidstaten moeten zich houden aan de afspraak hun ontwikkelingsbudget te verhogen tot 0,7 procent van het bnp. Dit past bij een ruimhartige, naar buiten gerichte Unie, die een rol wil spelen in de wereld.

CDA: De EU moet zich actief inzetten voor een ambitieus vervolg op de Millennium Development Goals (MDG) van de VN en moet concrete stappen zetten ter implementatie van deze doelstellingen. De ontwikkelingssamenwerking van de EU moet gemoderniseerd worden en gericht zijn op duurzame groei, o.a. door ontwikkeling van de private sector, ontwikkeling van de rechtsstaat, democratie, een effectief belastingsysteem en naleving van fundamentele rechten.

SP: Nederland herneemt haar leidende positie in ontwikkelingssamenwerking. Intensivering van samenwerking en donorharmonisatie kan veel beter beginnen met gelijkgestemden; niet per se met de Europese Unie. Ontwikkelingslanden moeten hun (landbouw-)markt kunnen beschermen net zoals het Westen en diverse landen in Azië zich ontwikkeld hebben door hun markten (tijdelijk) af te scherm.

GroenLinks: De EU-landen moeten minstens 0,7 procent van hun bruto nationaal inkomen besteden

aan officiële ontwikkelingssamenwerking. Op termijn streeft de EU naar een aandeel van minstens 1 procent. Klimaatsteun aan ontwikkelingslanden komt bovenop de officiële uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking. GL wil dat op Europees niveau nieuwe belastingverdragen worden gesloten, die de belastingontwijking tegengaan waardoor ontwikkelingslanden jaarlijks naar schatting 500 miljard dollar aan belastinginkomsten mislopen.

De **PvdD** pleit ervoor dat Europese lidstaten gemiddeld één procent van hun bruto binnenlands product ter beschikking stellen voor klimaatmaatregelen in ontwikkelingslanden, bovenop de officiële budgetten voor ontwikkelingssamenwerking.

CU en **SGP** vinden dat ontwikkelingsbeleid en armoedebestrijding allereerst nationale taken van de lidstaten zijn. De inzet van ontwikkelingsgelden van de EU moet zich vooral richten op de financiering van grote infrastructurele projecten, het zoeken naar “best practices” en het versterken van essentiële diensten van sociale zekerheid, volkshuisvesting, onderwijs en gezondheidszorg. In de zogenaamde reproductieve gezondheid staat het welzijn van moeder en kind voorop. In daarop gerichte projecten wordt geen plaats gegeven aan het wettelijk mogelijk maken van abortus provocatus.

De **PVV** noemt Ontwikkelingshulp niet.

50PLUS zegt: ontwikkelingssamenwerking moet een meer economisch karakter hebben.

Economische zelfstandigheid is de beste hulp.

EU en DEFENSIE

WILPF en Vrouwen voor Vrede zeggen: Geen Europees leger. Nationale parlementen blijven meebeslissen over militair ingrijpen, maar wel Europese samenwerking. Militair ingrijpen alleen als zelfverdediging of met mandaat van de VN. Nederland moet meer investeren in diplomatieke oplossingen en preventie van geweld.

Het **CDA** schrijft dat de EU minder afhankelijk moet zijn van de VS en dat dit vraagt om investeringen in defensiecapaciteiten en verdergaande samenwerking op het gebied van defensie met inachtneming van de bestaande samenwerking binnen de NAVO. Het Europees Defensie Agentschap (EDA) heeft hierin een coördinerende en stimulerende rol.

De **VVD** is niet voor de oprichting van een Europees leger, maar vindt wel dat de Europese landen veel intensiever met elkaar moeten samenwerken. Een krachtiger Europa is ook in het belang van de NAVO. De EU heeft een nieuw strategisch concept nodig dat de capaciteiten doet aansluiten op de dreigingen van de toekomst. Daarbij moet de nadruk liggen op nauwe samenwerking, ‘pooling and sharing’ en gezamenlijk optreden bij missies.

D’66: Defensie is een van de pijlers onder het buitenlands beleid. Een effectief buitenlandbeleid kan niet zonder een flexibele en snel inzetbare krijgsmacht. Europa moet opkomen voor goede juridische kaders bij de inzet van onbewapende vliegtuigen (drones). Daarbij dienen de ethische grenzen van geavanceerde oorlogstechnologie voortdurend bewaakt te worden.

CU en **SGP**: De afspraken tussen de Europese Unie en de NAVO worden voortgezet. Daarnaast dient de Europese Unie te onderzoeken of een eigen civiel-militair hoofdkwartier van toegevoegde waarde kan zijn. Tevens moet worden onderzocht of duurzamere militaire samenwerking met de EU-Battle groups mogelijk is.

PvdA: Verregaande samenwerking op defensiegebied moet leiden tot een logische taakverdeling en specialisatie van landen in taken waar ze goed in zijn. De EU krijgt een permanent beschikbare civiel-militaire troepenmacht met een goed uitgerust hoofdkwartier om snel en efficiënt operaties te plannen en uit te voeren. Militair ingrijpen kan alleen plaatsvinden met een adequate internationale rechtsgrondslag.

GL: Door de vorming van een Europese defensiemacht kunnen de EU-landen straks gezamenlijk een bijdrage leveren aan het voorkomen of beheersen van conflicten. Daarbij staat de bescherming van burgers voorop en heeft het voorkomen van geweld prioriteit.

PvdD: De Partij voor de Dieren is tegen een Europees leger en een Europese politiemacht.

SP: De sluipende ontwikkeling naar een Europees leger moet worden gestopt. De Europese Unie moet geen militair bondgenootschap worden.. Ook mag de Europese Unie zich niet ontwikkelen tot een politieke en militaire supermacht. Interventies van lidstaten in het buitenland mogen alleen worden toegestaan met een mandaat van de Verenigde Naties en als de inzet proportioneel en effectief is. De Europese Unie moet niet meewerken aan de ondermijning van het internationale recht door te deel te nemen in gelegenheidscoalities zonder VN-mandaat.

50PLUS: Lidstaten werken verder toe naar een Europees defensiebeleid waarbij elk land één of meerdere kerntaken voor haar rekening neemt. Dit kan aanzienlijke kostenbesparingen opleveren en waarborgt tevens de Europese veiligheid. Meer Europese samenwerking op defensiegebied is onvermijdelijk doordat nationale defensieonderdelen door de bezuinigingen sterk zijn afgezwakt.
PVV: De NAVO blijft de hoeksteen van onze defensie.

EU en KERNWAPENS, WAPENHANDEL EN WAPENPRODUCTIE

WILPF en Vrouwen voor Vrede vinden: De verouderde kernbommen in Europa moeten verwijderd worden en niet vervangen door nieuwe; individuele landen moeten daarover onderhandelen met de USA en niet wachten op consensus in de NAVO. De militaire uitgaven moeten omlaag, dat geld kan beter besteed worden aan de ontwikkeling van duurzame producten. We moeten streven naar een afbouw van het aantal wapens in de wereld, omdat deze de wereld gevaarlijker maken.

CU en SGP: Het Europees Defensie Agentschap (EDA) kan lidstaten helpen bij het specialiseren van militaire taken en middelen, efficiëntere samenwerking bij de planning van de aanschaf van militair materieel en het voorkomen van duplicering van materieel, middelen en taken.

De **VVD** heeft vooral oog voor de vele miljarden omzet in de wapenindustrie en voor de wapenindustrie als belangrijke werkgever. De VVD pleit voor een vrije markt op het gebied van defensie, die is er nu niet, omdat lidstaten hun defensie-industrie mogen beschermen. De VVD wil meer gebruik maken van het EDA-toezicht voor de vele miljarden defensie-uitgaven en bezuinigingen beter op elkaar afstemmen om een geloofwaardige defensiemacht in de EU te behouden.

PvdA: Er komen strengere Europese exportcontroles op producten die ook voor militaire doelen geschikt zijn en door regimes kunnen worden gebruikt bij mensenrechtenschendingen.

De EU zet zich actief in voor de wereldwijde uitbanning van kernwapens, de ontwikkeling en gebruik van chemische wapens, clustermunitie en landmijnen en neemt een voortrekkersrol in om nieuwe bedreigingen, zoals digitale oorlogsvoering en biologische wapens, te bestrijden. De EU bepleit terugtrekking van de resterende Amerikaanse kernwapens uit Europa en poogt tevens het regime van het Verdrag tegen Verspreiding van Kernwapens (dat in 2015 wordt getoetst) te versterken door een eigen rol te blijven spelen voor een zone zonder massavernietigingswapens in het Midden-Oosten.

GL: De EU-landen schroeven hun wapenproductie en wapenhandel fors terug. Het toezicht op de naleving van de EU-wapenexportcode wordt verbeterd. EU-landen leveren geen wapens aan landen die de mensenrechten op grove wijze schenden, of waar een risico bestaat op gewelddadige (interne) conflicten en onderdrukking, ongeacht of de wapens hiervoor worden ingezet. Kernwapens mogen nergens ter wereld meer voorkomen, te beginnen bij de Europese Unie zelf.

SP: De Europese Unie onthoudt zich van subsidies ten gunste van de wapenindustrie. Ze keert zich tegen de ontwikkeling van Europese gewapende drones. Het Europese Ruimtevaart Agentschap laat zich niet in met militaire projecten. Europa moet kernwapenvrij worden en werkt niet mee aan verdere ondermijning van het non-proliferatieverdrag. De EU kent twee kernwapenstaten, namelijk Groot-Brittannië en Frankrijk. Kernwapens moeten de wereld uit en de landen in Europa dienen het goede voorbeeld te geven.

D'66: De Europese Unie moet een voortrekkersrol vervullen bij het streven naar veelzijdige nucleaire ontwapening

CDA, PvdD, PVV en **50PLUS** noemen wapenhandel en -productie niet.

WILPF Nederland: www.wilpf.nl

Vrouwen voor Vrede: www.vrouwenvoorvrede.nl

ChristenUnie

